

Sygn. akt I C 685/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 sierpnia 2019 r.

Sąd Rejonowy w Gdyni I Wydział Cywilny:
Przewodniczący: sędzia Tadeusz Kotuk
Protokolant: st. sekr. sąd. Iwona Górska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 sierpnia 2019 r. w G. sprawy z powództwa S. M. przeciwko J. D.

o zachówek

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powoda S. M. na rzecz pozwanej J. D. kwotę 4.617 zł (cztery tysiące sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. nakazuje ściągnąć od powoda S. M. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gdyni kwotę 2.020,23 zł (dwa tysiące dwadzieścia złotych dwadzieścia trzy grosze) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt I C 685/18

UZASADNIENIE

Stan faktyczny

Ł. W. zmarła 13 października 2014 r. Jej spadkobiercą testamentowym jest J. D..

Okoliczności bezsporne

Do grona spadkobierców ustawowych po Ł. W. należą: S. W. (mąż) oraz czworo dzieci, w tym S. M..

Okoliczności bezsporne

Czysta wartość spadku pozostawionego przez Ł. W. wynosi 163.344,98 zł.

Okoliczność bezsporna

W 1997 r. Ł. W. (wówczas M.) ze swoim ówczesnym mężem (J. M.) darowali S. M. nieruchomości w E., gmina S., stanowiącą działkę (...).

Dowód: akt notarialny, k. 32-34

W 2004 r. Ł. W. (wówczas M.) darowała S. M. nieruchomości w E., gmina S., stanowiącej działkę (...).

Dowód: akt notarialny, k. 35-38

Wartość rynkowa nieruchomości obejmującej działkę (...) wg stanu i cen z chwili darowizny wynosiła 78.400 zł. Natomiast wartość rynkowa nieruchomości obejmującej działki (...) wg stanu i cen z chwili darowizny wynosiła 476.200 zł (obecnie ta nieruchomości już nie istnieje w sensie prawnym – została podzielona na szereg mniejszych i zbyta na cele inwestycyjne/budowlane).

Dowód: opinia biegłego J. Ś., k. 75-134

Ocena dowodów

Stan faktyczny jest częściowo niesporny. W odniesieniu do wartości darowizn mających podlegać doliczeniu do substratu zachowku został ustalony w oparciu o opinię biegłego J. Ś. (wraz z poprawką oczywistej omyłki), która jako całość jest zdaniem Sądu pełna, jasna i wewnętrznie niesprzeczna.

Wartość czynna spadku podana przez powoda w pozwie nie była kwestionowana.

Kwalifikacja prawna

Powód będący synem Ł. W. pozostaje w gronie spadkobierców ustawowych, jest więc osobą uprawnioną do zachowku po zmarłej zgodnie z art. 991 § 1 k.c. jako tzw. „zstępny”.

Obliczenie zachowku wymaga ustalenia tzw. substratu zachowku, który obejmuje zasadniczo wartość spadku (czynną) oraz ewentualnie darowizny lub zapisy windykacyjne doliczane do spadku.

W danym przypadku **powód otrzymał za życia matki dwie darowizny (nieruchomości)**, których wartość rynkowa wyliczona zgodnie z art. 995 § 1 k.c. wynosi odpowiednio: 78.400 zł i 476.200 zł (w odniesieniu do działki (...) sąd z ostrożności przyjmuje dodatkowy wariant w postaci ½ wartości tej działki, gdyż darowizna pochodziła w majątku wspólnego matki powoda i jej ówczesnego męża – a więc sumę 238.100 zł, **wariant** ten – jako **II**. – będzie uwzględniany dalej w nawiasach). Należy zauważyć, że przy obu wariantach ostateczne rozstrzygnięcie będzie takie samo.

W danym przypadku należy więc do substratu zachowku, który przyjmuje wyjściową wartość 163.344,98 zł, po czym dodać wartość w/w darowizn, czyli + 554.600 zł (wariant II.: 316.500 zł). Tak więc pełny substrat zachowku wynosi 717.944,98 zł (wariant II.: 479.844,98 zł). Zachówek przysługujący powodowi wynosi połowę udziału w dziedziczeniu ustawowym, co przy podanej liczbie spadkobierców ustawowych i uwzględnieniu udziału męża zmarłej w wysokości ¼ części spadku, wynosi 3/32. Wartość zachowku przysługującego powodowi po zmarłej matce wynosi więc: 67.307,34 zł (wariant II. = 44.985,46 zł).

Zachówek może być zaspokojony (zapłacony lub przekazany w formie rzeczowej) przez samego spadkodawcę, jeszcze za jego życia, np. w formie darowizn dla przyszłego spadkobiercy ustawowego, co wyraźnie przewiduje przepis art. 992 § 2 k.c., który mówi o tym, że roszczenie o zachówek po śmierci spadkobiercy powstaje tylko wówczas, gdy wcześniej nie został on uprawnionemu przekazany (verba legis: „[...] w postaci uczynionej przez spadkobiercę darowizny [...]”).

W niniejszym przypadku powód otrzymał już od matki za jej życia darowizny przekraczające wartość przysługującego mu zachowku. Zachówek przysługiwał mu w wysokości 67.307,34 zł (wariant II. = 44.985,46 zł), natomiast darowizny znacznie go przewyższały, bo były warte łącznie 554.600 zł (wariant II. 316.500 zł), a więc zaspokoiły zachówek z naddatkiem.

Obecnie nie istnieje więc już po stronie powoda roszczenie o zachówek po zmarłej matce.

Należy jednocześnie wyjaśnić, że ustalenie wartości substratu zachowku może być **różne** dla każdego z uprawnionych do zachowku, bo zależy m.in. od tego, czy dany spadkobierca otrzymał doliczane do spadku darowizny (oraz jaka była ich wysokość). W tym sensie wartość substratu zachowku po danym zmarłym jest relatywna, a nie bezwzględna.

Podnoszone przez pozwaną kwestie kosztów pogrzebu zmarłej są marginalne (pomijalne) z punktu widzenia w/w wyliczeń i dlatego nie mają żadnego wpływu na rozstrzygnięcie.

Reasumując, powodowi roszczenie o zachowek po zmarłej matce nie przysługuje, gdyż zachowek został zaspokojony z naddatkiem z darowizn uczynionych przez matkę na rzecz powoda za jej życia, stąd powództwo podlegało oddaleniu w całości na mocy art. 991 § 2 k.c. a contrario (**punkt I.** sentencji)

Koszty procesu

Powód w całości przegrał niniejszy proces, stąd winien zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. **zapłacić pozwanej** poniesione przez nią koszty procesu, na które składa się: opłata za czynności radcy prawnego w stawce minimalnej (3.600 zł, § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, ze zm.), opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 zł), zaliczka na biegłego (1.000 zł), tj. łącznie 4.617 zł (**punkt II.** sentencji).

Ponadto, w **punkcie III.** nakazano ściągnąć od przegrywającego proces powoda wydatki Skarbu Państwa w postaci wynagrodzenia biegłego w zakresie przekraczającym zaliczkę wpłaconą przez pozwaną, tj. wydatki Skarbu Państwa – w kwocie 2.020,23 zł (na mocy art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Należy przypomnieć, że łącznie wynagrodzenie biegłego J. Ś. wynosiło 3.020,23 zł (1.000 zł wynagrodzenia zostało zapłacone biegłemu z zaliczki).